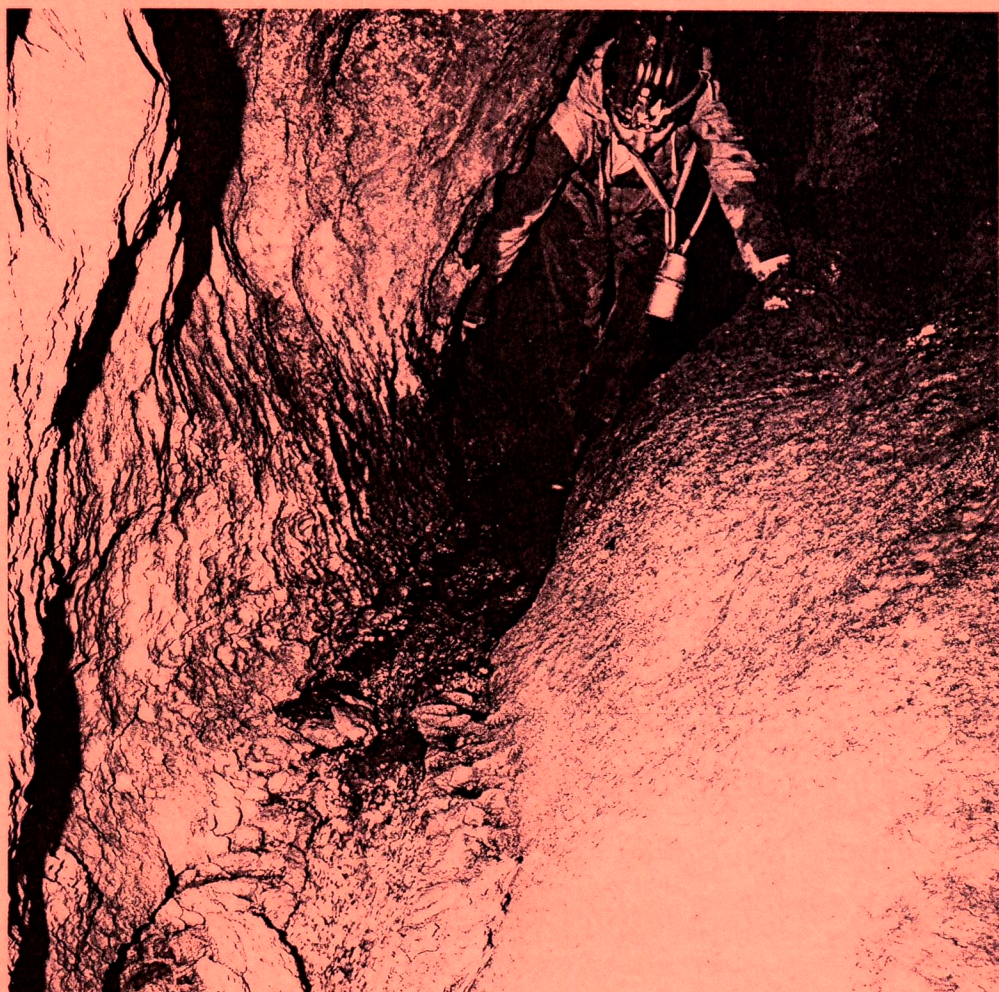

dolenjski kras
BILTEN '90

jamarski klub
vinko paderšič-batreja
novo mesto

VSEBINA

Zdravko Bučar.....	Poročilo o delu kluba v letu 1990.....	1
Zdravko Bučar.....	Program dela za leto 1991.....	3
Borivoj Ladišić.....	Poročilo o delu katastra za leto 1990.....	4
Borivoj Ladišić.....	Jamarske ekskurzije v letu 1990.....	6
Andrej Hudoklin.....	V kostnicah.....	10
Tanja Luzar.....	Bosna '90.....	11
Andrej Hudoklin.....	Trilogija Poganštica.....	13
Borivoj Ladišić.....	Reševalne akcije.....	15
Danilo Breščak.....	Milanu v spomin.....	16
Tomaž Bukovec.....	Izkoristiti znanje.....	17

BILTEN '90

Izdal in založil JK Vinko Paderšić-Batreja Novo mesto

Uredili in izvedli:

Zdravko BUCAR, Andrej HUDOKLIN, Ivan LUKSIC in Marko PRSINA

Letnik: III Številka: 1

Naklada: 70 izvodov

Novo mesto, februar 1991

POROČILO O DELU KLUBA V LETU 1990

Delo Jamarskega kluba Vinko Paderšič-Batreja Novo mesto je v letu 1990 potekalo na raziskovalnem, prireditvenem, izobraževalno-informativnem in reševalnem področju, odvisno pač od interesa posameznih nosilcev akcij.

Raziskovalno delo

se je v letu 1990 osredotočilo na raziskave območja Radohe, kjer smo zaključili z deli v okviru "Študije regionalne preskrbe s pitno vodo področja Krke od izvira do Kostanjevice do leta 2005" in predali zaključno poročilo. Najpomembnejše je odkritje 45 m globokega, izredno ozkega brezna, v katerem pričakujemo še nadaljnje globinske metre.

Z raziskovalno odpravo v zahodno Bosno smo zaključili raziskave v lani najdenih objektih, kjer pa ni bilo perspektivnih nadaljevanj; v Grmeči smo nalatali na dno v globini 237 m, v Catrnji pa na 115 m globine. Raziskali smo še nekaj objektov v vznožju Grmeča. Na odpravi sta poleg sedmih članov našega kluba sodelovala še dva jamarja iz DZRJ Straža.

Občasno smo raziskovali tudi v plitvem krasu Dolenjske in Bele krajine, kjer smo raziskovali pretežno objekte v peziometričnem območju, vendar zaradi pomanjkanja opreme za raziskovanje v vodi nismo prodrli globlje v notranjost podzemlja.

Na Kočevskem Rogu smo sodelovali s člani komisije za raziskavo množičnih grobišč. Obdelali smo več kraških objektov, ki so bila ob povojnih pobojih uporabljena kot grobišča: Jama pod Krenom, Jama pod Trnovcem, Brezno v Rogarskih klancih, Dvojno brezno pri Cink križu.

Odzvali smo se tudi vsem obvestilom o novo odkritih ali celo novo odprtih jamah na celotnem raziskovalnem območju in jih seveda pregledali oziroma raziskali.

Prireditvena dejavnost

Junija smo pri Miklavžu na Gorjaci organizirali 12. Dolenjski jamarski tabor, ki se ga je udeležilo 37 jamarjev iz štirih Dolenjskih klubov. Žal se tabora niso udeležili jamarji iz Kočevja in Ribnice. V okviru tabora smo pripravili naravoslovni sprehod na Trdinov vrh, obisk Gabrske jame, izpite za mlajše jamarje in prikaz usposobljenosti jamarskih reševalcev.

Sodelovali smo tudi na 14. zborovanju slovenskih jamarjev v Preboldu, kjer je imel Bogdan Kladnik prikaz diapozitivov.

Izobraževalna in informativna dejavnost

Nadaljevali in zaključili smo v letu 1989 začeto jamarsko šolo, katere rezultat sta dva nova člana, ki sta opravila izpit za mlajša jamarja. Izpit je bil organiziran v okviru Dolenjskega jamarskega tabora, poleg njiju pa so izpit opravili še štiri člani Kluba jamarjev iz Kostanjevice.

Ob predstavitvi knjige Andreja Kranjca Dolenjski kraški svet smo pripravili uvodni prikaz diapozitivov Dolenjskega krasa in sodelovali v razpravi.

Andrej Ravnohrib je pripravil predavanje z diapozitivi o kraškem podzemlju, ki ga je prikazal na Ratežu in v Gabrju. Najodmevnejša pa je bila multivizijska predstava Bogdana Kladnika, ki jo je pripravil v Cankarjevem domu.

Dvakrat smo opremili klubske vitrine in objavili več člankov v dnevni tisk, posebno še o tragični nesreči na Rombonu.

V okviru mednarodnega raziskovalnega tabora Krka 90 v Žužemberku smo vodili zelo odmevno jamarsko skupino, ki je obiskala najzanimivejše jame bližnje okolice in ugotavljala njihovo stanje onesnaženosti.

Jamarska reševalna skupina

Reševalna skupina je imela v začetku leta svoj ognjeni krst, saj je sodelovala v veliki reševalni akciji dveh ponesrečenih italijanskih jamarjev v Breznu pod Črnelškimi Vršiči.

Člani jamarske reševalne skupine so sodelovali tudi na usposabljanju v Poljčah, kjer je izpit za jamarja reševalca pripravnik opravil Andrej Ravnohrib.

V okviru Dolenjskega jamarskega tabora smo pripravili prikaz dvigovanja ponesrečenca s protitežo in transport s tirolsko prečnico, pri tem so poleg jamarjev reševalcev in pripravnikov sodelovali tudi drugi zainteresirani jamarji, udeleženci tabora.

S sodelovanjem Sekretariata za ljudsko obrambo občin Novo mesto in Trebnje smo zamenjali del dotrajane reševalne opreme.

V minulem letu smo dobili tudi zlati znak Civilne zaštite za sodelovaje pri usposabljanju.

Ostale akcije

Za napolnitev naše vedno prazne blagajne smo tesnili kanalizacijske cevi v Ločni in menjali žarnice v IMV Revoz-u. Redno smo vzdrževali klubsko vozilo ter urejali raziskovalno opremo. Pridobljena sredstva smo pretežno vlagali v nakup nove raziskovalne opreme.

Zdravko BUCAR

POROČILO O DELU KATASTRA V LETU 1990

Leto 1990 je bilo povprečno glede na prispele zapisnike v klubski kataster. Tako je kataster bogatejši za 11 zapisnikov terenskih ogledov, 17 dopolnilnih zapisnikov ter 8 načrtov, kar predstavlja skupno 55 točk. To je za 10 točk manj kakor v letu prej, ki prav tako ni bilo posebej uspešno, vsaj kar se števila zapisnikov tiče. Letos je večji del gradiva prispeval Andrej Hudoklin, v manjši meri pa še Zdravko Bučar, Borivoj Ladišić in Miha Rukše.

Andrej Hudoklin	40 točk	(8A, 16B, 5E)
Zdravko Bučar	8 točk	(2A, 2E)
Borivoj Ladišić	5 točk	(1A, 1B, 1E)
Miha Rukše	2 točki	(1E)

Registrirali smo 10 novih objektov: na širšem območju Radohe 5, na Rogu 2 ter na Gorjancih, v Beli krajini in v Krškem hribovju po 1 objekt.

Novo raziskani objekti so:

1. POŠANSČICA - d: 48 m / g: 18 m
 - udorno brezno pri Javorovici na Gorjancih, lok.smetišče
 - raziskal, zapisnik, načrt: Andrej Hudoklin

-
2. ZDENC V JAMI - d: 11 m / g: 8 m, Cerkevšče, Crnomelj
 - pod previsno steno vrtače zasut vhod v jamo
 - raziskal, zapisnik, skica: Andrej Hudoklin
 3. BREZNO NAD BUKOVSKO JAMO - d: 16 m / g: 8 m, Verdun, N.m.
 - manjše brezno nad znano Bukovsko jamo
 - raziskali: Dejan Cović, Andrej Hudoklin, Boštjan Zupantič
 - zapisnik in načrt: Andrej Hudoklin
 4. JAMA POD BRZICAMI - d: 15m / g: +3m, Crmošnjice, Crnomelj
 - fosilna izvirna jama nad dolino Divjega potoka
 - raziskala: Andrej Hudoklin, Iztok Vilič
 - zapisnik in skica: Andrej Hudoklin
 5. JAMA V RUGARSKIH KLANCIH - d: 6 m / g: 2 m, Podstenice, NM
 - zasuto brezno na Rogu, grobišče povojnih pobojev
 - raziskali: Andrej Hudoklin, Marko Pršina, Filip Robar
 - zapisnik: Andrej Hudoklin
 6. JAMA POD KRENOM - d: 27 m / g: 7 m, Trnovec, Kočevje
 - zaminiran kraški objekt, grobišče povojnih pobojev
 - raziskali: Zdravko Bučar, Andrej Hudoklin, Marko Pršina
 - zapisnik: Andrej Hudoklin
 7. BREZNO POD SKALO V BLATNI DOLINI- d: 25 / g: 16 m, Laze, NM
 - manjše korozijsko brezno ob prelomnici na Radohi
 - raziskala: Andrej Hudoklin, Marko Pršina
 - zapisnik in načrt: Andrej Hudoklin
 8. RADOHA 5 - d: 24 m / g: 16 m, Laze, Novo mesto
 - korozijsko brezno na območju Radohe
 - raziskali: Zdravko Bučar, Matjaž Longar, Andrej Markovič
 - zapisnik in načrt: Zdravko Bučar
 9. RADOHA 6 - d: 27 m / g: 16 m, Laze, Novo mesto
 - brezno se je razvilo ob lokalnem prelomu na Radohi
 - raziskali: Zdravko Bučar, Matjaž Longar, Andrej Markovič
 - zapisnik in načrt: Zdravko Bučar
 10. JAMA PRI STOPNEM - d: 20 m / g: +1 m, Skocjan, Novo mesto
 - manjša fosilna izvirna jama
 - raziskal, zapisnik in načrt: Borivoj Ladišič

JAMARSKE EKSURZIJE V LETU 1990

V letu 1990 smo organizirali 48 akcij, ki so podrobneje razčlenjene v naslednjih dveh tabelah:

- ogledne.....	14
- raziskovalno-merilne.....	12
- fotografske.....	8
- terenske.....	3
- izobraževalne.....	3
- raziskovalne.....	2
- tabori.....	2
- reševalne.....	2
- turistične.....	1
- odprava Grmeč.....	1
- skupaj.....	48

Udeležba članov na akcijah pa je bila naslednja:

Andrej HUDOKLIN.....	20	Sandi JAKLIC.....	2
Anton TRAMTE.....	17	Darko KLEVISAR.....	2
Andrej RAVNOHRIB.....	16	Matež MAZNIK.....	2
Miha RUKSE.....	15	Franc SASEK.....	2
Tanja LUZAR.....	13	Franc STARC.....	2
Robert RUKSE.....	8	Boštjan ZUPANCIC.....	2
Zdravko BUCAR.....	5	Frenk CIBEJ.....	1
Marko PAVLIN.....	4	DERCAR.....	1
Marko PRSINA.....	4	Anton KOCJAN.....	1
Jože KORASA.....	3	Borivoj LADISIC.....	1
Miran MIHELIC.....	3	Mitja SIMIC.....	1
Iztok VILIC.....	3	Franci ZUPANCIC.....	1
Tomaž BUKOVEC.....	2	Janko FRANKO.....	1
Dejan COVIC.....	2		

In katere kraške objekte smo obdelali v preteklem letu?

Novo raziskani objekti so:

- Poganščica
- Jama pod brzicami
- Brezno nad Bukovsko jamo
- Jama pod Krenom
- Jama pri Stopnem
- Zdenc v jami
- Jama v Bukovju
- Jama-izvir pri Brezniku
- Brezno pri Drganjih selih
- Jama pri Tomažji vasi
- Jama pri Dobruški vasi
- Brezno dvojček nad Jugorjem
- Umazano brezno nad Jugorjem
- Brezno pod Travnim dolom 1
- Jama pod Travnim dolom 2
- Jama pod Travnim dolom 3
- Brezno nad Sečem 1
- Brezno nad Sečem 2
- Zelena jama
- Kebeljeva jama v Karteljevem
- Odprava Grmeč '90 - 6 objektov

Ogledne ekskurzije smo imeli v naslednje objekte:

- Zdenc pri Otovcu
- Solново brezno
- Mihovska jama
- Ledena jama na Kunču
- Izvir Zelenc
- Bukovska jama
- Brezno v Rugarskih klancih
- Dvojno brezno pri Cink križu
- Kipšina jama
- Metliška jama
- Suline 1
- Suline 2
- Stobe
- Rivčja jam
- Crničkova jama
- Jama pri izviru Krke
- Rauhova jama
- Pugljevo brezno
- Novo brezno na Bačah
- Izvir Jelševniščiце
- Pečenjevka
- Mliniška jama
- Zasuta jama ob Sušici
- Risanica
- Mala Risanica
- Velban keyder
- Zgonuha
- Požiralniki reke Temenice na Požganju
- Požganjska jama
- Keltska jama

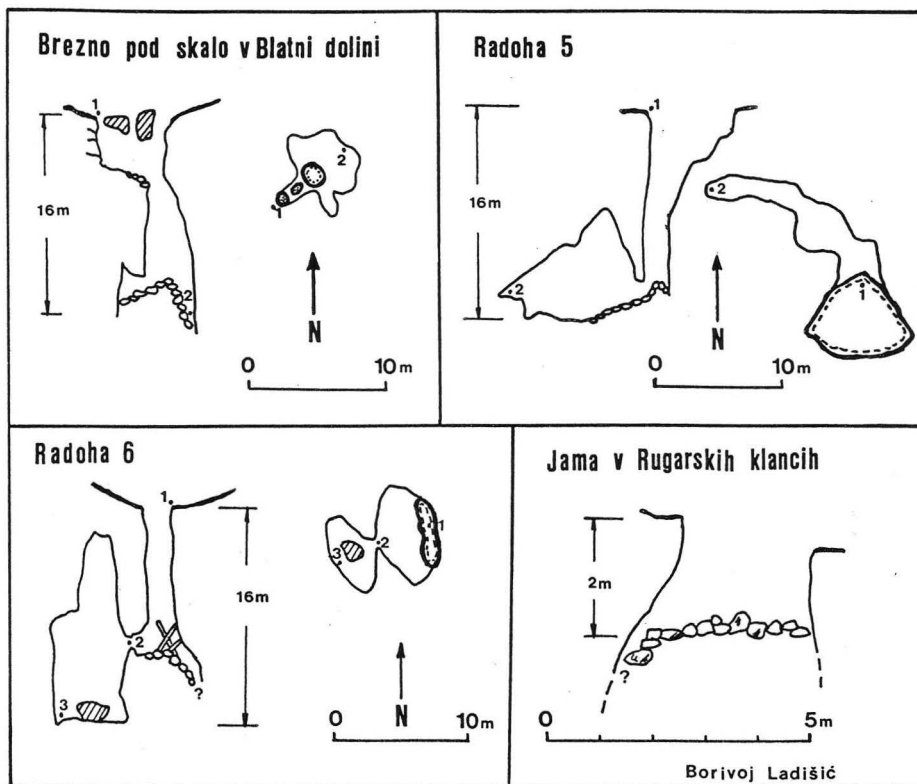
Fotodokumentirali smo naslednje objekte:

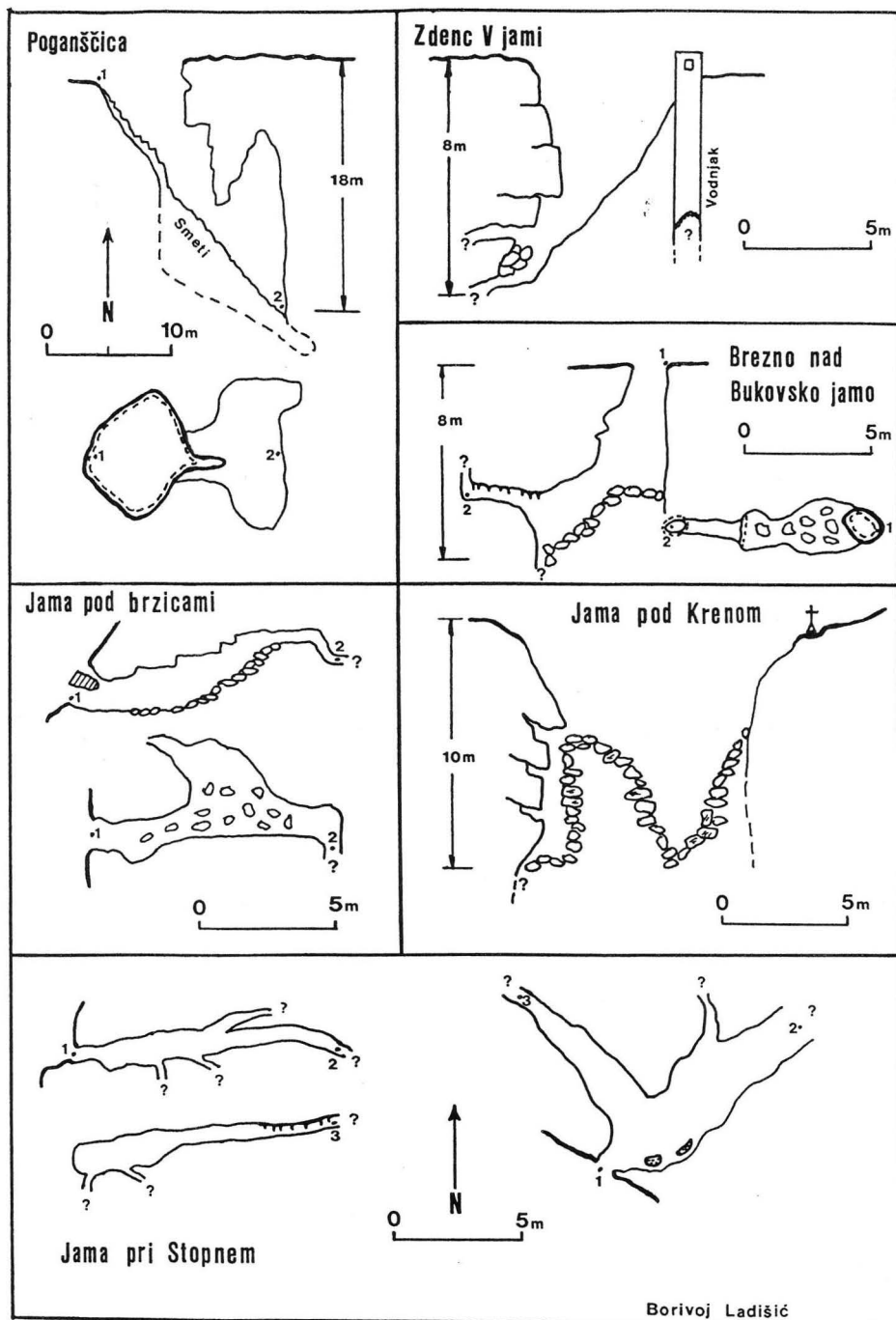
- Djud	- Zgornja Klevevska jama
- Kotarjeva prepadna	- Spodnja Klevevska jama
- Lukenjska jama	- Jazbina
- Kapniška jama	- Gabrska jama

Reševalne akcije

Štirje člani kluba so sodelovali pri reševanju ponesrečencev iz brezna Velike razpoke na Kaninu. Iz Brezna dvojček pri Jugorju pa smo iz globine 13 metrov prinesli letalsko bombo.

Borivoj LADIŠIČ

V KOSTNICAH

Razkrivanje polpretekle zgodovine, ki ga je s seboj prinesel veter slovenske pomladi, je na tehtnico časa ponovno postavil tudi sporne medvojne in poveljske poboje nasprotnikov revolucije. Tako so postale aktualne tudi mnoge kraške jame, ki so se v tistih prelomnih časih spremenile v grobnice in skrivnostno izginile z "zemeljskega površja in narodovega spomina".

Nekaj takšnih zlorabljenih jam poznamo tudi v naši bližnji okolici in prav te smo v preteklem letu večkrat obiskali kot vodiči, kot pomoč zgodovinarjem pri razkrivanju materialnih dokazov, pri snemanju dokumentarca Rogenrol Filipa Robarja in nenazadnje pri spravi slovesnosti kot varnostna ekipa.

Seveda smo prepovedane zgodbe o nočnih transportih, streljanju v Rogu, križih po deblih in krvavi Radešči slišali že mnogo prej, klopčič informacij o lokacijah pa se je začel razpredati po slučajni "najdbi" Jame v Rogarskih klanjih, kjer smo šokirani obstali sredi kostnih ostankov med narušenim skalovjem. Na uho nam je prišla tudi informacija o Dvojnem breznu pri Cink križu. V njem zaradi učinkovitega miniranja nismo našli materialnih dokazov, podorno kamenje na dnu pa se še vedno postopno poseda.

V Jami pod Krenom... (foto: M. Pršina)

Presenetilo nas je, da v času tragičnega pokončevanja eksekutorji niso uporabili bližnjega brezna pri Cink križu, saj je oddaljen le dobrih 40 m, 104 m globoka vhodna vertikala pa naravnost idealna za strahotne norije. Kljub temu so neznanci ob vhod namestili lesen križ tako kot ob Breznu pri odcepu za Jelenico, ki pa je prav tako prazno.

Tema je postala ponovno živa z odkritjem Mihovske jame v Radohi, kjer so pod vhodno vertikalo prav tako skeletni ostanki žrtev. Ozadje je natančno osvetljeno v Črnih bukvah, sam dogodek pa sodi v leto 1942. Ker se za vhodnim breznom odpira zanimiv poligon ene najlepših in najdaljših Dolenjskih jam, predlagamo, da se brezno očisti.

Pred plazom evforične sprave ter številnih avanturistov in lovcev na glave, ki so se vsuli na morišča, smo s prej imenovanimi raziskovalci dokumentirali tudi lokacije na kočevski strani Roga, kjer se po pričevanjih nahajajo osrednja morišča. Najbolj pretresljiva je Jama pod Krenom. Tu se v ugrezu zaminiranega brezna razkriva vsa tragedija preteklosti. Podobna je slika v zasuti Jami pri Trnovcu, le da tu kostni ostanki niso vidni. Nepreverjena ostaja le še lokacija nam neznanega brezna nad Luknjo, v katerem naj bi bilo 1942, po pričevanju preživelega Ladija Strniše, prav tako pokončanih več žrtev.

Žal so tudi te mučne podobe postale del jamarstva. Upam le, da je to z minulim letom postala zares tudi preteklost, ki se nikoli več ne vrne in ponovi.

Andrej HUDOKLIN

BOSNA 90

Končno je prišel dan, ki smo ga vsi težko pričakovali, 20.8.1990. Odhod v BiH, na planoto Grmeč, kjer naj bi raziskovali nove, nam še neznane jame.

Iz Gabrja oziroma Dolenjskih Toplic smo na pot odšli že zgodaj zjutraj. Po dolgi, težavni in naporni poti smo po približno petih urah prišli na cilj v vas Bravsko pri Jasenovcu.

Seznani smo se z vaščani, postavili šotore ter si uredili kuhinjo. Po večerji, ki nam jo je pripravil naš glavni kuhar Andrej, smo odšli na počivanje, kajti pred nami je bil naporen dan.

Zjutraj smo se napotili do prve, "Iztokove" jame, od katere smo z Iztokom na čelu pričakovali več kot 600 m globine. Po enourni hoji smo že malce utrujeni od poti in nošenja težkih nahrbtnikov le prišli do jame. "Prva žrtev" - Iztok se je že spustil v jamo. Polni pričakovanja smo čakali, kakšen bo njegov prvi odgovor iz jame. Po nekaj minutnem odmoru je z otožnim, razočaranim glasom zavpil: "Konec jame!" Spogledali smo se in Miha je takoj vedel, da je dobil stavo (zaboj piva); kajti z Iztokom je stavil, da jama ni globoka 600 m.

V brezno, ki smo ga poimenovali Čatrnja, smo se spustili še ostali, si ga ogledali in izmerili globino 115 m.

V dolino smo se vrnili še pred mrakom, kjer sta nas čakala dva nova jamarja, Brane in Janez, ki sta prišla iz Straže.

Naslednji dan nas je z odprtimi rokami pričakovala "Mihatova jama", sicer imenovana Brezno pod Crnim vrhom, za katero je bil prepričan, da bo globoka več kot 300 m. Do te jame smo se morali najprej nekaj časa peljati, potem pa še poldrugo uro pešačiti. Pred jamo je Miha spoznal, da nima s sabo svoje opreme (čelade, vrvne tehnike...). To je pomenilo, da mu bo moral nekdo odstopiti opremo in zato ne bo šel v jamo. To sem bila jaz. Z Andrejem, Sandijem, Branetom (kasneje je tudi on šel v jamo) in Janezom smo čakali zunaj v mrazu, dežju, a na srečo ob ognju, od dveh popoldne do polnoči, ko so končno Miha, Iztok, Robi, Brane in Jože prišli iz jame. Povedali so, da je jama globoka 237 m in tako je tudi Miha izgubil stavo saj je z Iztokom stavil, da bo jama globlja od 300 m.

Utrueni in naveličani čakanja smo se le napotili proti dolini. Pa ko bi vsaj kmalu našli kombi. Namesto, da bi šli po sedlu, smo hodili po vrhu hriba, namesto da bi šli v pravo smer, smo hodili bogve kje. Skoraj smo že obupali. Kar usedli bi se in počakali do jutra. A smo z upanjem hodili in hodili in po treh urah le prišli do kombija.

Ko smo ob štirih zjutraj prišli v tabor je tam že smrčal Zdravko, ki je medtem pripotoval iz Dolenjskih Toplic.

Pol naslednjega dneva smo prespali. Popoldne so si šli nekateri v bližnjo vas ogledat dve manjši brezni, drugi pa smo ostali v taboru in nadaljevali s počitkom.

"Mihatovo" jamo, oziroma Grmečo smo morali še enkrat obiskati, kajti pri prejšnjem obisku je Robiju padla v jamo 100 m dolga vrv. Tokrat smo odšli na pot zgodaj zjutraj, da nas ne bi ponovno dohitela noč. Ker Miha tokrat ni pozabil opreme v dolini, sem šla v jamo tudi jaz. Jama ima dvojno vhodno brezno. Tokrat smo se spustili v tistega, v katerem

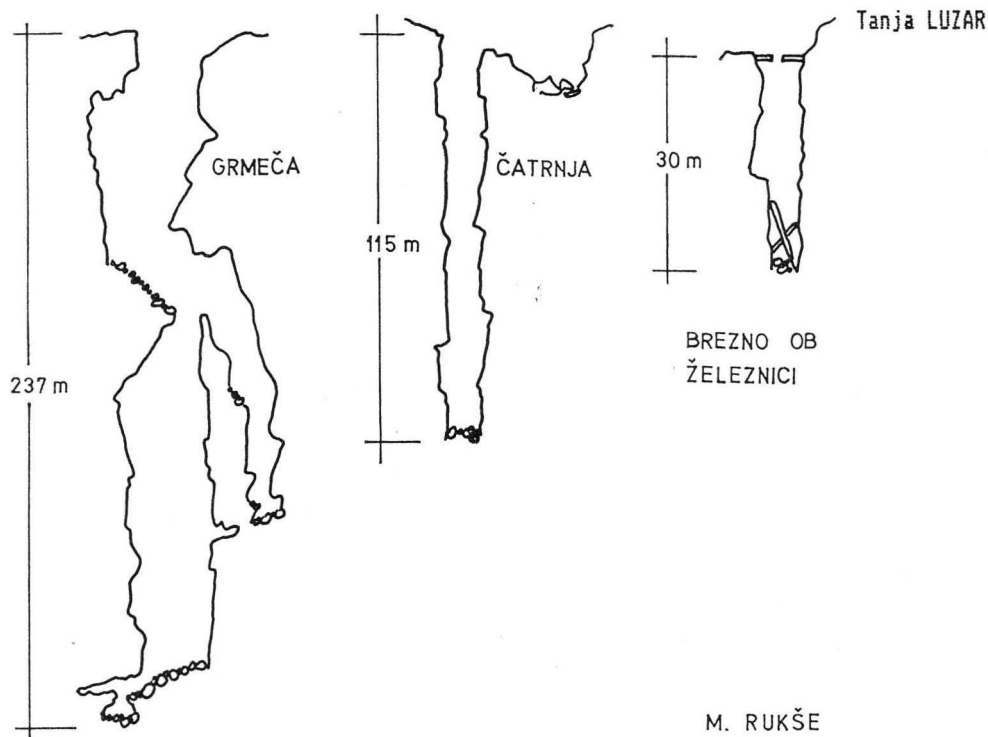
nismo bili med prvim obiskom. Sklepali smo, da je vrv v njem, saj je v prvem breznu ni bilo. In res. Vrv je bila na globini 170 m. Ogledali smo si brezno, odnesli vrv iz jame in se še pred temó vrnili v dolino.

Naša "odprava" se je približevala koncu. Naslednji dan smo imeli namen oditi domov, pred tem pa so nas že zapustili Brane, Janez in Andrej.

Dopoldne smo obiskali še poslednjo jamo "Brezno ob železniški progi". O njej ljudje govorijo, da so med vojno vanjo zmetali orožje in opremo celega vagona. Globoka je le 30 m in v njej je polno lesa, lesenih pragov, tračnic..., toda o orožju ni sledu. Med vožnjo proti taboru se je pokvaril še kombi, zlomila se je glavna prednja vzmet za blaženje kombija. Fantje so okvaro popravili z leseno zagozdo, tako da smo imeli "lesen kombi".

Spakirali smo prtljago, pospravili šotore, se poslovili od vaščanov in se odpeljali proti domu. Po približno šestih urah vožnje smo sredi noči prispeli domov.

Letošnja odprava je bila zanimiva, saj smo odkrili nekaj novih podzemeljskih lepot, ki so nam vlile pogum in voljo za nadaljnje raziskovanje jam.

TRILOGIJA POGANŠČICA

1. del: Povest o najbolj onesnaženi jami

Preplezal in prehodil sem že mnoge jame, tudi onesnažene, vendar tako svinjsko oskrunjene, kot je jama Poganščica pri vasi Javorovica na Gorjancih, še nisem videl.

Iz jame veje oduren smrad raznovrstnih odpadkov, ki v širokem plazu izginjajo proti dnu. Vhodno brezno je kljub temu impresivno - široka vdornica z vertikalnimi stenami, ki se v globini izgublja v vabljivi temi. Odločim se za spust. Previdno se spuščam po nasipu smeti, z mano gre domačin Pavec, ki ga zanima, kaj je ostalo od zbledelih podob nekdanj čistih jame. V soju karbidke prestopiva v temo. Jamski prostor dobiva nove razsežnosti, a groza - smetišče sega vse do dna, do zasiganih belih sten, ki nemočno izginjajo pod kužnim plazom. Pogled je zares strašljiv: kupi odpadkov in nemoč silovite narave, ki se je izpela v tisočih kristalnih zasiganih sten....

Prava kalvarija jame se je začela v sedemdesetih letih, ko je Poganščica postala lokalno smetišče. Ocenjujem, da je danes že do dobre četrtine zasuta z odpadki. V smeteh je utonilo edino brezno na Gorjancih, kjer sicer prevladujejo dolomitne kamnine. Tu okoli Javorovice so apnenci bolj izraziti, pa tudi domačini zatrjujejo, da je pod vasjo vse votlo.

Z zasuto jamo odhaja tudi njena skrivnostna prazgodovinska preteklost, ki jo na nek način izdaja ime samo: Poganščica, tudi Poganšca (pogan = ajd), saj bo ostala za vedno zakopana pod tonami odpadkov.

2. del: Gorjanski vrag iz Poganščice

Ali še kdo verjame v bajke? Novi časi so jih pokopali, ljudje so nanje pozabili... In vendar nekateri še vedo povedati, da se v strahotnem prepadu Poganščici skriva Gorjanski vrag, ki pred nesrečo, kadar grozi vasi, tuli in stoče, da se od strahu pokrižavajo ubogi Podgorci. Zdaj ga že dolgo vrsto let ni bilo čuti in Javorovčanom se ne godi slabo, pravijo. Meni pa se vse bolj zdi, da je hudobec iz Poganščice dobro navlekel in zapeljal Podgorce, ki so z odpadki okrasili njegovo domovanje...sedaj pa se nam hudoba reži iz Poganščice in vseh onesnaženih jam.

3. del: Poziv inšpekcijski službi

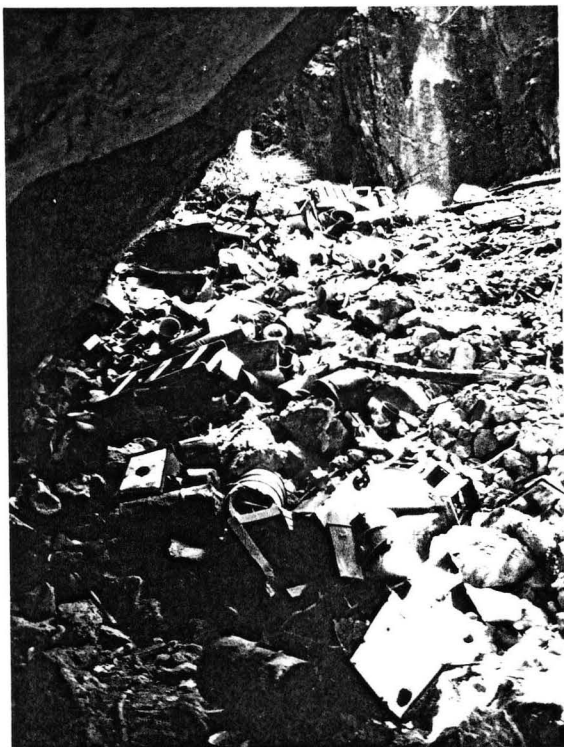
Z obiski jam v zadnjem času jamarji potrjujemo stopnjevanje onesnaženosti posameznih objektov, njihovo rastoče število in tragično izginevanje. Ob vsej katastrofi ostajamo le nemočni opazovalci tragičnega pokončevanja jam, ki odhajajo iz naših katastrof kot žrtve potrošniške evforije, lažne ekološke zavesti, nerazvite komunalne službe in prekratke roke neučinkovite in gluhe inšpekcije.

Zaradi nevzdržnega stanja zahtevamo, da inšpekcijske službe nemudoma reagirajo v primeru naslednjih najbolj ogroženih jam na Dolenjskem in Beli krajini:

- Poganščica: lokalno smetišče pri vasi Javorovica, Novo mesto;
- Kevder: lokalno smetišče pri vasi Verdun, Novo mesto;
- Malikovec: lokalno smetišče pri Semiču, Crnomelj;
- Kipina jama: lokalno smetišče pri Bojanji vasi, Metlika;
- vrtača pri Risanici: lokalno smetišče pri vasi Jezero, Trebnje.

Seveda jamarji opozarjamo na pereč problem že vrsto let. Tako smo leta 1986 na pobudo JZS pripravili kataster onesnaženih jam in jih posredovali republiškeму urbanističnemu inšpektorju, ki bi moral glede na sklep IS RS ustrezno reagirati, vendar se ni prav nič premaknilo na bolje. In upam si trditi, da je tudi pričujoča prijava samo še en glas vpijočih, ki ga v pravni in demokratični državi nihče ne bo niti slišal niti uslišal.

Andrej HUDOKLIN

Kaj je tega treba bilo? (foto: A. Hudoklin)

RESEVALNE AKCIJE

že vrsto let deluje v našem klubu jamarska reševalna skupina, ki zadnja leta deluje v sklopu Dolenjske jamarske reševalne službe. že pred formalnim osnutkom reševalne skupine, smo se večkrat odpravili na različne reševalne akcije. Prave jamarske reševalne akcije smo se udeležili le enkrat, in sicer na Kaninu, kjer smo sodelovali pri reševanju ponesrečenih italijanskih jamarjev. V ostalih akcijah smo reševali domače živali, ki so padle v brezna, odstranjevali strelivo iz brezen, ali pa iskali pogrešance, katerih trupla smo potegnili iz brezen. Kje in kaj smo reševali, je razvidno iz seznama reševalnih akcij.

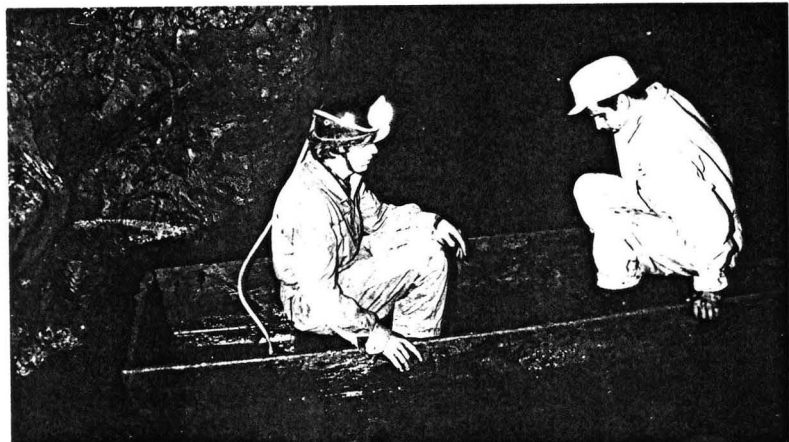
1. JAMA 2 PRI RADOHI, k.š. 4880, 3.11.1978. Na zahtevo in v spremstvu predstavnikov UJV, smo iz brezna odstranili cca 20 kg eksploziva. Udeleženci: L. Medle, P. Simčič, B. Ladišič
2. SELSKA JAMA, k.š. 440, 4.6.1979. Ker je obstajal utemeljen sum, da je v breznu truplo moškega, ki ga že nekaj dni pogrešajo, smo se spustili v brezno. Na polici 20 m globoko našli truplo, ter ga dvignili iz brezna. Udeleženci: L. Medle, P. Simčič, A. Tramte.
3. KONJEVO BREZNO NA BUKOVI GORICI, k.š. 5600, 8.9.1982. Med spravilom lesa se je pod konjem odprlo brezno, kamor je padel in se ubil. Iz jame smo prinesli iz 8 m globokega brezna le konjevo opravo. Udeleženci: I. Vilič, A. Hudoklin.
4. VIADUKT IMV, 1982. Iz jaška, enega nosilnih stebrov železniškega viadukta za IMV, smo prinesli truplo romskega dečka, ki je utonil v 1 m globoki vodi. Udeleženci: L. Medle.
5. JAMICA, k.š. 5470, 1983. Iz brezna ob cesti nad Sotesko smo prinesli več neeksplozivnih granat in jih predali pirotehnikom. Udeleženec: Z. Bučar.
6. BREZNO PRI LOGARNICI NA POGORELCU, k.š. 5319, 25.7.1983. Med pašo je v 7,5 m globoko brezno zdrsnila telica, ki smo jo s pomočjo gozdarskega kamiona živo potegnili iz brezna. Udeleženci: Z. Bučar, A. Hudoklin.
7. BREZNO PRI MOKRONOGU, 5.12.1986. V manjšo jamo, globoko 5 m, je padel pes, ki smo ga rešili. Udeleženci: R. Bučar, M. Pršina, N. Saje.
8. ZUPENCA, Podljuben, k.š. 2363, 22.1.1987. Na prošnjo UNZ smo pregledali 20 m globoko brezno, iskajoč pogrešanca, ki ga v jami ni bilo. Udeleženec: M. Pršina.
9. JAMA OB CESTI, Rdeči kal, k.š. 5850, 2.5.1987. V 20 m globoko brezno je padel pes. Ker ni bil popadljiv, smo ga zavili v mrežo in potegnili iz jame. Udeleženci: T. Bukovec, S. Horvat.
10. BREZNO VELIKE RAZPOKE, Kanin, 13.1.1990. Naši jamarji reševalci Z. Bučar, T. Bukovec, M. Pršina in M. Rukše so sodelovali pri reševanju dveh ponesrečenih italijanskih jamarjev iz brezna.
11. BREZNO DVOJCEK NAD LOVSKO KOCO PRI JUGORJU, 30.1.1990. Iz 13 m globokega brezna smo izvlekli letalsko bombo in jo predali pirotehnikom. Udeleženci: A. Ravnohrib, M. Rukše, A. Tramte.

MILANU V SPOMIN

Z Milanom smo se novomeški jamarji prvič srečali leta 1964. Tedaj mladi, navdušeni, morda včasih tudi nepremišljeni, smo v njem spoznali resnega, izkušenega jamarja z zelo izostrenim, strokovnim pristopom k delu. Kaj hitro nam je zlezel pod kožo, predvsem tistim, ki smo od jamarskega dela pričakovali kaj več kot le rekreacijo. Vodil je vrsto zahtevni jamarskih akcij, razvil je klubski kataster jam in arhiv, skupaj smo dopolnjevali opremo in se naučili skrbeti zanjo. Trudili smo se z vzgojo mladih članov, a je delo vseeno za nekaj let zastalo. Vendar je tudi v njem tlel pritajen plamenček, drobna lučka, ki jamarju pomeni življenje, plamenček upanja, da bo jamarstvo na dolenskih kraških tleh doživelo ponoven razcvet. Spet je bil med pobudniki, mlajšim je vlival pogum, čeprav se sam akcij ni več udeleževal. Ostal pa je prisoten s svojim odnosom do narave, zapisan njenim lepotam.

Ni ga več. Med nami je ostala vrzel, ostal pa je tudi spomin nanj, spomin, ki ne bo zbledel. Srečno, Milan!

Danilo BRESČAK

MILAN ERZEN (1938 - 1990) (desno) v Kostanjeviški jami

Leta 1958 se je včlanil v idrijski klub in sodeloval pri raziskavah matičnega krasa in okolice Idrije. V Novem mestu je pričel leta 1963 aktivno delovati v JK Vinko Paderič-Batreja. Leta 1965 je bil izvoljen za predsednika kluba. V začetnem obdobju je bil nosilec raziskovalnega dela. Leta 1982 je zbral in uredil gradivo za publikacijo Dolenjski kras, ki je izšla ob 20-letnici delovanja kluba.

Bibliografija:

1956: Kostanjeviška jama, Naše jame, 6 (1964), str. 17-19.

1982: Ob dvajsetletnici, Dolenjski kras, Novo mesto, str. 8-12.

IZKORISTITI ZNANJE

Jelko Kacin, namestnik slovenskega sekretarja za ljudsko obrambo je med strukturami Civilne zaščite poznan tudi kot človek, ki je v veliki meri pripomogel k povezovanju in izboljšanju sodelovanja štaba CZ Kranj (kjer je delal nekaj let) z amaterskimi organizacijami in društvi.

To sodelovanje sta ob približno istem času kot kranjski štab začela utrjevati in spodbujati tudi štaba CZ občine Novo mesto in Trebnje. Zato v tej publikaciji objavljamo del njegovega intervjuja za Nedeljski dnevnik (3. februar 1991), s tem da zaradi pomanjkanja prostora oz. preobilice zanimivega gradiva v Nedeljskem dnevniku ni bil objavljen del o centrih za obveščanje.

Kranjčani vas poznajo predvsem kot delavca CZ in vašega sodelovanja s jamarji, potapljači, GRS...

"Predvsem se mi zdi pomembno izkoristiti znanje, ki ga posamezniki imajo, s tem da se jih motivira, da pridobe še dodatno znanje, da specifične naloge opravijo še bolj učinkovito in še hitreje. Nesmiselno je nekoga na silo razporejati k nalogam, ki jih ni vešč, ga potem usposablja, če to ni del njegovega vsakdanjega življenja in dela. Ne bo kos tistemu, ki se z ljubiteljstvom in predznanjem loti tega. Zato smo skušali čim bolj vzpodbujati dejavnosti organizacij in društev posebnega pomena. To smo dosegli na več načinov: neposredna podpora v gmočnih sredstvih, razporejanje najbolj izkušenih v CZ, njihovo materialno opremljanje, potem omogočanje usposabljanja doma in v tujini in drugo. Vse to se bogato poplača takrat, ko je potrebno te ljudi uporabiti v resnični situaciji. V Kranju smo tako veliko časa in sredstev namenjali predvsem GRS, jamarjem in JRS, društvu za podvodne aktivnosti, kinološkemu društvu, tabornikom, radioamaterjem in lokostrelcem."

Pri vsem tem se je pokazala še posebna pomembnost centrov za obveščanje, tel. 985.

"Ti centri so strukture, ki bi v primeru nesreče morali delovati v vseh slovenskih občinah. Zavedati se moramo, da je v nekem kritičnem času (ob nesreči) potreba po komuniciranju bistveno večja kot sicer. Če vsi naenkrat dvignemo telefonske slušalke, se bo stvar sesula. Za take primere potrebujemo utečen sistem, ki omogoča sprejemanje, obdelavo in posredovanje podatkov. Centri za obveščanje pa ne morejo biti učinkoviti, če ljudje zanje ne vedo. Zato smo se na Gorenjskem še posebej trudili dejavnost centra afirmirati z vsakodnevnim delom. Prevzeli smo dolžnost dežurstva za potrebe živinorej-

sko-veterinarskega zavoda, povezali smo aktivnosti osnovnega oz. dopolnilnega opazovalnega omrežja, kamor sodi elektro in vodno gospodarstvo, društva, vse postojanke planinskih društev smo opremili z radijskimi postajami... Na podlagi teh izkušenj smo predlagali v zakonu o obrambi in zaščiti, ki je v skupščinski proceduri, vrsto racionalizacij. Predvsem pa opuščamo razmišljanje o vojni. Želimo se pogovarjati predvsem o zaščiti in reševanju. To pa se dogaja vsak dan zaradi naravnih in drugih nesreč."

Tako Jelko Kacin. Ugotoviti pa moramo, da je na tem področju bilo ogromno narejeno tudi v novomeški in trebanjski občini. Jamarji, če govorim le o njih, imamo posebno reševalno enoto, v primeru potrebe se popolnoma mirno naslonimo na center, vse poteka izredno učinkovito (preverjeno ob nesreči v Planinski jami). Žal pa ob strani ostajajo sosednje občine, ki kot da nimajo interesa. To je tako kot z gasilci: ti so nepotrebni, dokler ni požara. Potem pa so zlata vredni. Zagotovo je v okviru teh dejavnosti potrebno razmišljati vnaprej. Naše usposabljanje in sodelovanje pa je moč še izboljšati. Tu mislim na večdnevna skupna usposabljanja, usposabljanja več struktur naenkrat (gasilcev in jamarjev) in še marsikaj. Organizacija je vzpostavljena, sedaj je potrebno le še nadgrajevati.

Tomaz BUKOVEC

JAMARSKÉ NOVICE

DELO, 8.10.90

Dokumentirana lanskeletna dejavnost

Obdelana je pravočasno prispela dokumentacija o terenski dejavnosti jamarških društev iz Slovenije za lansko leto. Glede na prispele podatke je točkovno ovrednotena razvrstitev slovenskih jamarških društev naslednja: 1. Novo mesto (172), 2. Ljubljana Matica (164), 3. Topolšica (75), 4. Divača (50), 5. Ribnica (48), 6. Trst (46), 7. Velenje (45), 8. Logatec (39), 9. Koper (32), 10. Sežana (27), 11. Prebold (16), 12. Medvode (5) in 13. Rakek (1). Žal lestvica ni popolnoma realna, ker nekatera društva pri dokumentiranju ne upoštevajo pravilnika (ki tudi sicer ni najboljši) in so v končanem prikazu ocenjena nižje, kot jim dejansko gre. Splošen zaključek je, da se je na ta seznam uvrstilo manj društev in klubov kot leto dni prej, vendar pri uvrščanju neprestano raste kakovost in intenzivnost raziskav.

V celoti so slovenski jamarji lani raziskali več kot sto jam in brezen, največja dosežena katastrska številka pa je kljub temu samo 6048, ker je večina novih jam dobila številke, ki so v preteklosti iz različnih vzrokov ostale nezasedene. Zato pa lahko brez zadržkov zapišemo, da imamo v Sloveniji 6048 solidno raziskanih jam, kar je za zaključeno regijo takšne velikosti zelo verjetno svetovni rekord. F. Š.

Dolenjski jamarji v Bosni

Od 20. do 25. avgusta letos je sedem članov jamarskega kluba Vinko Paderšič Batreja iz Novega mesta skupaj z dvema članoma Društva za raziskovanje jam iz Straže raziskovalo na jugovzhodnem delu Grmeča. Tam so končali lani začeto raziskavo Grmeča I in Catrlje.

Grmeč I je 215 metrov globoko brezno, čigar vhod se odpira na nadmorski višini 1500 metrov. Vhodno brezno vodi skozi celotno globino, poleg tega pa je tam še vzporedno 70-metrsko brezno, ki se odpre v globini 100 metrov. Na dnu je podorno kamnjenje, med katerim kljub natančnemu iskanju in kopanju niso našli nadaljevanja. Catrlja (Vodnjak) pa je 117 metrov globoko vodnjakasto brezno s sigastimi stenami in enako zasiganim dnom, na katerem je manjše jezerce.

Poleg tega so Novomeščani in Stražani raziskali še štiri druge objekte, ki niso bili globlji od 40 metrov. Zanimivo je Brezno ob progi, ki je tik ob opuščeni trasi ozkotime železnice in je pokrito z betonsko ploščo, v kateri je odprtina 40 krat 40 centimetrov. V 25 metrov globokem breznu so se jamarji zadnjih pet metrov spuščali med železniškimi pragovi in travertami, niso pa našli vojaške opreme in orožja, čeprav domačini trdijo, da ga mora biti v tem breznu za cel vagon.

Raziskovanje so jamarji iz Slovenije končali s pranjem opreme v termalnem vrelcu.

Z. B.